

DÔVODOVÁ SPRÁVA

A. Všeobecná časť

Ministerstvo životného prostredia Slovenskej republiky predkladá návrh zákona, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 409/2011 Z. z. o niektorých opatreniach na úseku environmentálnej záťaže a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony (ďalej len „návrh zákona“).

Dôvodom predloženia návrhu zákona je vysporiadanie sa s niektorými aplikačnými problémami súčasného znenia zákona, napríklad v konaní o určení povinnej osoby (§ 5) a plánu prác (§ 8 a 9). Súčasťou návrhu zákona je aj vymedzenie a úprava režimu štátnej pomoci na úseku environmentálnej záťaže.

Návrhom zákona sa precizuje mechanizmus určovania povinnej osoby, ktorá je v zmysle súčasnej právnej úpravy zodpovedná za vypracovanie a realizáciu plánu prác na odstránenie environmentálne záťaže v zmysle princípu, že náklady na jej odstraňovanie znáša pôvodca, resp. povinná osoba. Podľa súčasnej právnej úpravy na úseku environmentálnej záťaže platí, že v prípade bezprostredného ohrozenia života alebo zdravia ľudí alebo životného prostredia je v prípade, ak pôvodca, resp. povinná osoba svoje povinnosti včas a riadne neplní, štát povinný tieto činnosti zabezpečiť z verejných zdrojov, pričom tieto náklady je pôvodca, resp. povinná osoba v prípade, ak pôvodca zanikol alebo zomrel, následne povinný štátu refundovať. Novela spresňuje mechanizmus určovania povinnej osoby napríklad v prípadoch prevodu vlastníctva k pozemkom, na ktorých sa environmentálna záťaž nachádza.

Návrh zákona zároveň v nadväznosti na rozšírenie okruhu záverečných správ zavádza aj poplatok za takéto úkony.

Návrh zákona zavádza pravidlá poskytovania štátnej pomoci, kedy v odôvodnených prípadoch environmentálne záťaže sanuje na vlastné náklady štát. Rovnako tak sa stanovuje mechanizmus určovania výšky nadmernej pomoci spočívajúcej v zvýšení hodnoty sanovaného pozemku, ktorú nadmernú pomoc je štát následne od príjemcu povinný vymáhať. Uvedené ustanovenia sú v súlade s požiadavkami Európskej komisie v kontexte Schémy štátnej pomoci na sanáciu environmentálnych záťaží v prípadoch, kedy zodpovednosť za sanáciu prechádza na štát.

Úprava reaguje na požiadavky EK vznesené v rámci notifikačného procesu prostredníctvom comfort letter, ktorým EK umožnila SR aplikovať nariadenie 651/2014 a využiť tzv. mechanizmus spätného vymáhania v prípadoch, kedy zodpovednosť za sanáciu prechádza na štát, pričom mechanizmus zohľadňuje aj situácie pokiaľ príjemca pomoci nie je schopný uhradiť nadmernú náhradu vo výške zvýšenej hodnoty pozemku.

Návrhom zákona sa taktiež mení a dopĺňa zákon č. 569/2007 Z. z. o geologických prácach (geologický zákon) v znení neskorších predpisov, a to najmä z hľadiska režimu schvaľovania a odovzdávania záverečných správ (§ 18 a 19).

Návrh zákona je v súlade s Ústavou Slovenskej republiky, ústavnými zákonmi, zákonmi a ostatnými všeobecne záväznými právnymi predpismi Slovenskej republiky, medzinárodnými zmluvami a inými medzinárodnými dokumentmi, ktorými je Slovenská republika viazaná, ako aj s právom Európskej únie.

Návrh zákona bude mať pozitívne a negatívne vplyvy na rozpočet verejnej správy nebude mať vplyv na rozpočty obcí a rozpočty vyšších územných celkov, vplyv na životné prostredie, na informatizáciu spoločnosti, na služby verejnej správy pre občana a nebude mať vplyv na manželstvo, rodičovstvo a rodinu ani žiadne sociálne vplyvy. Návrh zákona zároveň bude mať negatívne a pozitívne vplyvy na podnikateľské prostredie.

Návrh zákona je v súlade s Ústavou Slovenskej republiky, ústavnými zákonmi, zákonmi a ostatnými všeobecne záväznými právnymi predpismi Slovenskej republiky, medzinárodnými zmluvami a inými medzinárodnými dokumentmi, ktorými je Slovenská republika viazaná, ako aj s právom Európskej únie.

Návrh zákona nebude predmetom vnútrokomunitárneho pripomienkového konania.

B. Osobitná časť

K Čl. I

K bodu 1

Legislatívno-technická zmena v súvislosti so zavedením nového postupu uvedeného v § 3 ods. 5 až 9.

K bodu 2

Zavádza sa mechanizmus vymáhania pohľadávky vyplývajúcej z vynaloženia verejných prostriedkov v prípade bezprostredného ohrozenia života alebo zdravia ľudí alebo životného prostredia namiesto pôvodcu. Zmena reflektuje aplikačné problémy doterajšej právnej úpravy.

K bodu 3

Legislatívno-technická zmena, ktorá zabezpečuje, aby sa postup uvedený v § 3 ods. 2 až 9 primerane vzťahoval aj na povinnú osobu. Týmto je zabezpečený mechanizmus vymáhania pohľadávky aj vo vzťahu k povinnej osobe, nie len vo vzťahu k pôvodcovi.

K bodu 4

Legislatívno-technická zmena v súvislosti so zavedením nového postupu uvedeného v § 3 ods. 5 až 9.

K bodu 5

Zoznam povinných náležitostí návrhu vlastníka, užívateľa alebo správcu nehnuteľnosti na začatie konania o určení povinnej osoby sa rozširuje o záverečnú správu s analýzou rizika znečisteného územia preukazujúcu existenciu environmentálnej záťaže a plošné vymedzenie environmentálnej záťaže podľa údajov z katastra nehnuteľností.

K bodu 6

Zoznam povinných náležitostí rozhodnutia o určení povinnej osoby sa rozširuje o plošné vymedzenie nehnuteľnosti, na ktorej sa nachádza environmentálna záťaž.

K bodu 7

Okruh situácií, pri ktorých okresný úrad v sídle kraja zastaví konania o určení povinnej osoby sa rozširuje o prípady, kedy by ako povinná osoba mohla byť určená osoba, ktorej majetkové pomery nasvedčujú tomu, že nebude schopná plniť povinnosti z určenia ako povinnej osoby vyplývajúce. Navrhovaná zmena reflektuje problémy aplikačnej praxe. Okruh situácií, kedy okresný úrad v sídle kraja zruší rozhodnutie o určení povinnej osoby, sa rozširuje

o prípady, kedy povinná osoba zomrela alebo zanikla bez právneho nástupcu. Navrhovaná zmena reflektuje problémy aplikačnej praxe.

K bodu 8

Legislatívno-technická zmena v súvislosti so štatútom pôvodcu a povinnej osoby.

K bodu 9

Ustanovuje sa, že okresný úrad konanie o určení povinnej osoby nezačne v prípade absencie niektorej z náležitostí návrhu; táto zmena reaguje na aplikačné problémy doterajšej právnej úpravy.

K bodu 10

Legislatívno-technická zmena v súvislosti so štatútom pôvodcu a povinnej osoby.

K bodu 11

Stanovuje povinnosť vlastníka nehnuteľnosti, na ktorej sa nachádza environmentálna záťaž, preukázateľne informovať kupujúceho o prebiehajúcim konaní o určení povinnej osoby. Navrhovaná zmena reflektuje doterajšie aplikačné problémy v súvislosti s prevodmi nehnuteľností zasiahnutých environmentálnymi záťažami v priebehu takéhoto konania a z nich vyplývajúcich zmien v procese určovania povinnej osoby.

K bodu 12

Mení sa lehota predloženia plánu prác na schválenie príslušnému okresnému úradu v sídle kraja. Navrhovaná zmena je výsledkom aplikačnej praxe. Plán prác obsahuje konkrétne údaje, ktoré vychádzajú z príslušnej geologickej dokumentácie. Túto dokumentáciu musí vypracovať odborne spôsobilá osoba, ktorú je potrebné (v prípade príslušného ministerstva) vybrať v procese verejného obstarávania. Lehota jedného roka sa podľa doterajších skúseností z aplikačnej praxe javí pre celý proces nedostačujúcou.

K bodu 13

Novelizované ustanovenie predpokladá konkrétne plošné vymedzenie environmentálnej záťaže v pláne prác na základe výsledkov vykonaného geologického prieskumu životného prostredia pre presné plošné vytýčenie environmentálnej záťaže a určenie účastníkov konania.

K bodu 14

Z plánu prác sa časové a vecné vymedzenie vykonávania geologického prieskumu životného prostredia vypúšťa z dôvodu jeho neopodstatnenosti vzhľadom na to, že sa záverečná správa z geologického prieskumu životného prostredia aj s plošným vymedzením

environmentálnej záťaže predkladá pri určovaní povinnej osoby a v rámci plánu prác sa geologický prieskum životného prostredia nebude realizovať.

K bodu 15

Zavedený nový pojem do geologického zákona. Ide o osobitný typ monitorovania geologických faktorov životného prostredia, ktoré slúži na sledovanie účinnosti vykonanej sanácie environmentálnej záťaže alebo sanácie geologického prostredia.

K bodu 16

Do plánu prác sa dopĺňa časové a vecné vymedzenie monitorovania geologických faktorov životného prostredia v prípade sanácie environmentálnej záťaže metódou prirodzenej atenuácie. Ide o sanačnú metódu, ale nie je to sanácia environmentálnej záťaže podľa geologického zákona a realizuje sa monitorovaním geologických faktorov životného prostredia.

K bodu 17

Precizujú sa podmienky, za ktorých je pôvodca, povinná osoba alebo príslušné ministerstvo oprávnený požiadať o schválenie zmeny schváleného plánu prác; súčasné znenie ustanovenia sa rozširuje o prípady, kedy sa pri samotnej realizácii schváleného plánu prác zistí potreba zmeny plošného vymedzenia environmentálnej záťaže, napr. na základe výsledkov doplnkového geologického prieskumu životného prostredia. Navrhovaná zmena je výsledkom aplikačnej praxe.

K bodu 18

Vypúšťa sa požiadavka aktualizácie plánu prác každých 6 rokov. Zmena reflektuje na aplikačné problémy súčasnej právnej úpravy.

K bodu 19

Legislatívno-technická zmena v súvislosti s bodom 19.

K bodu 20

Mení sa frekvencia vykonávania kontroly realizácie plánu prác okresným úradom v sídle kraja. Dôvodom navrhovanej zmeny je neúčelnosť každoročne vykonávanej kontroly v prípade, ak sú sanačné práce naplánované na dlhšie časové obdobie. Navrhovaná zmena je výsledkom aplikačnej praxe.

K bodu 21

Legislatívno-technická zmena v súvislosti s bodom 17. Upresnenie náležitostí plánu prác.

K bodu 22

§ 9 sa rozširuje o možnosť zrušenia plánu prác v prípadoch, kedy sa analýzou rizika znečisteného územia alebo na základe dvojročného monitorovania geologických faktorov životného prostredia vykonaným po schválení záverečnej správy z geologického prieskumu

životného prostredia preukáže, že nie je potrebné vykonať sanáciu environmentálnej záťaže. Navrhovaná zmena vychádza z aplikačnej praxe.

Precizuje sa obsah žiadosti pôvodcu, povinnej osoby alebo príslušného ministerstva o vydanie rozhodnutia o ukončení realizácie plánu prác, ktorá má obsahovať posanačnú analýzu rizika znečisteného územia. Podmienky monitorovania po ukončení sanácie (posanačné monitorovanie) sú určené v rozhodnutí o schválení záverečnej správy zo sanácie environmentálnej záťaže, ktoré vydáva Komisia pre posudzovanie a schvaľovanie záverečných správ s analýzou rizika znečisteného územia na MŽP SR.

Precizuje sa obsah žiadosti pôvodcu, povinnej osoby alebo príslušného ministerstva o vydanie rozhodnutia o ukončení realizácie plánu prác a stanovuje sa, že táto obsahuje aj záverečnú správu z posanačného monitorovania a súvisí s bodom 16. Navrhovaná zmena vychádza z aplikačnej praxe.

Precizuje sa obsah žiadosti pôvodcu, povinnej osoby alebo príslušného ministerstva o vydanie rozhodnutia o ukončení realizácie plánu prác v prípade sanácie environmentálnej záťaže metódou prirodzenej atenuácie. Navrhovaná zmena vychádza z aplikačnej praxe. Vymedzujú sa dôvody, kedy je možné zrušiť už schválený plán prác. Plán prác bol doposiaľ často schvaľovaný bez toho, aby analýzou rizika znečisteného územia bolo preukázané, že environmentálna záťaž predstavuje závažné riziko (doposiaľ nebola požadovaná záverečná správa s analýzou rizika znečisteného územia). Zrušenie plánu prác sa teda bude týkať prípadov, kedy sanáciu environmentálnej záťaže nie je potrebné vykonať v zmysle záverov analýzy rizika znečisteného územia alebo na základe dvojročného monitorovania geologických faktorov životného prostredia vykonaným po schválení záverečnej správy z geologického prieskumu životného prostredia.

V prípade nepriamej štátnej pomoci vo forme sanácie príslušným ministerstvom mechanizmu spätného vymáhania existuje výlučne v nadväznosti na konkrétnu schému štátnej pomoci (aktuálny stav)

V súvislosti s predchádzajúcimi úpravami zákona je potrebné vypustiť aj zasielanie rozhodnutia o ukončení realizácie plánu prác na príslušný kataster, keďže mechanizmus zápisu existencie environmentálnej záťaže na list vlastníctva už bol predchádzajúcimi právnymi úpravami zo zákona vypustený.

K bodu 23

V nových § 9a a 9b sa zavádza mechanizmus poskytovania štátnej pomoci, ktorej účelom je zabezpečiť sanáciu horninového prostredia a pôdy, ako súčasť sanácie environmentálnej záťaže, na pozemkoch vo vlastníctve podnikov v prípadoch, v ktorých nebolo možné určiť povinnú osobu a za sanáciu environmentálnej záťaže je zodpovedné príslušné ministerstvo určené uznesením Vlády SR.

Rovnako tak sa stanovuje mechanizmus určovania výšky nadmernej pomoci spočívajúcej v zvýšení hodnoty sanovaného pozemku stanovenej znaleckým posudkom.

Nadmernú pomoc je príslušné ministerstvo následne od príjemcu povinné vymáhať. Určuje sa vznik zákonného záložného práva na pozemok v prospech Slovenskej republiky pri zabezpečení pohľadávky vyplývajúcej z nadmernej pomoci. Určuje sa dĺžka premlčacej lehoty na pohľadávku vyplývajúcu z nadmernej pomoci na 10 rokov. Zároveň sa zavádza aj možnosť uzatvoriť dohodu o splátkach na dobu 5-tich rokov.

Zavádza sa povinnosť príslušného ministerstva vykonať v prípade vzniku záložného práva na pozemok, na ktorom sa nachádza environmentálna záťaž vykonať záznam v katastri nehnuteľnosti a zároveň v prípade jeho zániku sa zavádza povinnosť vykonať aj výmaz záložného práva.

Uvedené ustanovenia sú v súlade s požiadavkami EK v kontexte Schémy štátnej pomoci na sanáciu environmentálnych záťaží v prípadoch, kedy zodpovednosť za sanáciu prechádza na štát.

K bodu 24

V súvislosti s predchádzajúcimi úpravami zákona je potrebné vypustiť povinnosť MŽP SR predkladať návrh na vykonanie záznamu v katastri nehnuteľností o existencii environmentálnej záťaže, keďže mechanizmus zápisu existencie environmentálnej záťaže na list vlastníctva už bol predchádzajúcimi právnymi úpravami zo zákona vypustený.

K bodu 25

Upresnenie povinností okresného úradu v sídle kraja. Ide o legislatívno-technickú zmenu v súvislosti so zavedením mechanizmu (§ 8 a 9) schvaľovania plánu prác, zmeny plánu prác, ukončení a zrušení plánu prác.

K bodu 26 - 28

Zavádza sa demonštratívny výpočet účastníkov konania o určení povinnej osoby. Dopĺňa, resp. spresňuje sa účastník konania v prípade obce a vypúšťa sa vlastník pozemku, ktorý môže byť dotknutý environmentálnou záťažou, plánom prác alebo realizáciou plánu prác z dôvodu, že už bol predchádzajúcimi právnymi úpravami zo zákona vypustený najmä kvôli jeho neurčitosti.

K bodu 29

Zavádza sa demonštratívny výpočet účastníkov konania o schvaľovaní plánu prác, zmeny plánu prác podľa § 8 a konania o ukončení a zrušení realizácie plánu prác podľa § 9.

K bodom 30 a 31

Upresňujú sa účastníci konania o schvaľovaní plánu prác, zmeny plánu prác a ukončení a zrušení realizácie plánu prác. Dopĺňa, resp. spresňuje sa účastník konania v prípade obce a vypúšťa sa vlastník pozemku, ktorý môže byť dotknutý environmentálnou záťažou, plánom prác alebo realizáciou plánu prác z dôvodu, že už bol predchádzajúcimi právnymi úpravami zo zákona vypustený najmä kvôli jeho neurčitosti.

K bodu 32

Legislatívno-technická zmena v súvislosti s bodmi 29 a 32.

K bodu 33

Legislatívno-technická zmena v súvislosti s bodom 19.

K bodu 34

Upresnenie povinností pri konaniach podľa § 5, 8 a 9.

K bodu 35

Upresnenie obce, ktorú má orgán štátneho dozoru informovať o výkone štátneho dozoru.

K bodu 36

Legislatívno-technická zmena v súvislosti s bodom 19.

K bodom 37 a 38

Legislatívno-technická zmena v súvislosti s bodom 38.

K bodu 39

Legislatívno-technická zmena v súvislosti s bodom 19.

K bodu 40

Zosúladenie názvoslovia s platným právnym stavom.

K bodu 41

Legislatívno-technická zmena v súvislosti s bodom 21.

K bodu 42

Dopĺňajú sa prechodné ustanovenia ku zmenám zákona v zmysle navrhovanej novely.

K Čl. II**K bodom 1 a 2**

Keďže sa rozširuje okruh záverečných správ, ktoré bude povinne schvaľovať ministerstvo, je potrebné uvedenú skutočnosť zohľadniť aj z hľadiska spoplatnenia súvisiaceho administratívneho úkonu.

K Čl. III**K bodu 1**

Zavedenie nových pojmov. Zavádza sa definícia v súvislosti s monitorovaním geologických faktorov životného prostredia; a to konkrétne pojem posačné monitorovanie ako aj metóda prirodzenej atenuácie.

K bodu 2

Spresňuje požiadavka vypracovania analýzy rizika znečisteného územia aj na prípady, ak bola sanáciou odstránená, znížená alebo len obmedzená kontaminácia zložiek životného prostredia na úroveň akceptovateľného rizika, t. j. požaduje sa vypracovať analýzu rizika

znečisteného územia aj po ukončení sanácie environmentálnej záťaže alebo po sanácii znečisteného územia.

K bodu 3

V súlade s novelizáciou zákona č. 409/2011 Z. z. sa režim povinne posudzovaných správ ministerstvom rozširuje o posudzovanie záverečných správ z posanačného monitorovania a z monitorovania geologických faktorov životného prostredia v prípade sanácie environmentálnej záťaže metódou prirodzenej atenuácie. Posanačným monitorovaním sa preukazuje účinnosť sanácie a výsledky posanačného monitorovania sú podkladom pre ukončenie plánu prác podľa §9 zákona 409/2011 Z. z., ako aj evidenciu environmentálnej záťaže v informačnom systéme environmentálnych záťaží podľa § 20a geologického zákona a §46a vyhlášky MŽP SR č. 51/2008 Z. z., ktorou sa vykonáva geologický zákon v znení neskorších predpisov.

K bodu 4

Z aplikačnej praxe vyplynula požiadavka jednoznačne ustáliť okamih schválenia záverečnej správy. Podľa navrhovanej úpravy bude týmto okamihom deň doručenia záverečnej správy objednávateľovi, resp. poslednému z objednávateľov, pri väčšom počte objednávateľov alebo dňom vydania konečného rozhodnutia s podpisom oprávnenej osoby, ak je objednávateľom ministerstvo. Na doručovanie rozhodnutia sa vzťahujú osobitné predpisy (doručovanie do vlastných rúk s fikciou doručenia); rozhodnutie o schválení záverečnej správy nemá náležitosti podľa správneho poriadku, každopádne z jeho obsahu musí byť zrejmé akej záverečnej správy sa týka spolu s ďalšími náležitosťami (podpis oprávnenej osoby, dátum vydania, číslo spisu a registratúrneho záznamu, atď.). Rozhodnutie o schválení záverečnej správy nie je preskúmateľné riadnym alebo mimoriadnym opravným prostriedkom alebo súdom, uvedená skutočnosť je daná výlučne odborným charakterom posudzovania záverečných správ prostredníctvom odborných komisií, ako poradných orgánov ministerstva

K bodu 5

Mení sa doterajší režim odovzdávania záverečných správ. Po novom budú všetky záverečné správy, ktoré schvaľuje ministerstvo odovzdávať výlučne ministerstvo. Potreba uvedenej zmeny vyplynula z aplikačnej praxe, keďže sa v minulosti stávalo, že objednávateľ odovzdal Štátnemu geologickému ústavu Dionýza Štúra ministerstvom schválené záverečné správy v zmenenom znení, po zákonnej jednomesačnej lehote alebo ich neodovzdal vôbec.

K bodu 6

Za účelom zabezpečenia informovania širšej verejnosti sa ustanovenie v § 19 odseku 3 rozširuje o záverečné správy z posanačného monitorovania, z posanačného monitorovania, z monitorovania geologických faktorov životného prostredia v prípade sanácie environmentálnej záťaže metódou prirodzenej atenuácie ktoré je možné zverejniť bez ohľadu na zdroj financovania.

K bodu 7

Doplnenie povinností MŽP SR v súvislosti so zavedením nového spôsobu monitorovania podľa bodu 1.

K bodu 8

Zavádza sa nová povinnosť, ktorú je možné uložiť objednávateľovi súbežne s uložením pokuty, a to povinnosť na základe vykonateľného rozhodnutia ministerstva odovzdať neodovzdanú záverečnú správu Štátnemu geologickému ústavu Dionýza Štúra; na konanie a vydanie rozhodnutia sa vzťahu správny poriadok, vydané rozhodnutie o povinnosti odovzdať záverečnú správu je exekučným titulom na nepeňažné plnenie.

K bodom 9 a 10

Pre zabezpečenie povinností vyplývajúcich z § 29 ods. 4 a 5 sa zavádza nová priestupková skutková podstata. Súčasne sa upravuje (zvyšuje) výška priestupkovej sadzby, tak, aby zohľadňovala aktuálny ekonomický stav.

K bodu 11

Riešia sa prechodné ustanovenia vo vzťahu ku konaniam o uložení pokuty podľa § 38 ods. 1 písm. c) a d), pričom postup ministerstva podľa § 38 ods. 13 je možný aj v prípade konaní o uložení pokuty, ktoré neboli právoplatne ukončené pre účinnosťou návrhu zákona.

K Čl. IV

Navrhuje sa účinnosť zákona 1. júla 2026.